

PUBLICZNE MEDIA A DEMOKRACJA W TEORII I PRAKTYCE

Recenzja: Katarzyna Konarska, *Media publiczne a demokracja: teoria i praktyka. Media publiczne Europy Środkowo-Wschodniej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2021, ss. 520.

Prace dotyczące publicznych środków masowego przekazu są szczególnie ważne w niepewnych czasach zmian społecznych i konfliktów. Media publiczne to jedno z niekwestionowanych osiągnięć demokracji w Europie. W ośrodkach akademickich prowadzone są badania narodowych nadawców publicznych, dyskutowana jest ich funkcja w systemie oraz rejestrowane wszelkie zmiany i przekształcenia. Monografia Katarzyny Konarskiej *Media publiczne a demokracja: teoria i praktyka. Media publiczne Europy Środkowo-Wschodniej* wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego stanowi niezwykle dojrzałe studium stanu mediów publicznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Państwa europejskie różnią się znacząco w kwestii organizacji mediów publicznych, zwłaszcza gdy chodzi o ich status prawny. Odmienne są także sposoby ich finansowania, pozycja na rynku medialnym a także czynniki zewnętrzne: model uprawianego dziennikarstwa, poziom kultury politycznej, definiowanie wolności słowa, popularność i wykorzystanie internetu. Wszystkie kraje Unii Europejskiej uznają jednak wagę mediów publicznych w budowaniu demokracji i propagowaniu nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Katarzyna Konarska w czterech rozdziałach książki dokonała głębokiej, wieloaspektowej i obszernej analizy europejskich systemów mediów publicznych.

Autorka we wstępie jasno określa cel swoich rozważań: „weryfikację stopnia, w jakim zakres wolności i niezależności publicznych instytucji medialnych zależy od instytucjonalnych rozwiązań przyjętych na poziomie regulacji mediów, w jakim zaś od postaw elit politycznych, ich stosunku do demokratycznych reguł i wartości”. Postanowiła zatem zbadać relację między regulacjami a tak zwanym czynnikiem ludzkim w kontekście funkcjonowania mediów publicznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Autorka jest znawczynią tematu, pisze

o mediach publicznych już od wielu lat. Jej wkład w tę dyscyplinę wiedzy jest niekwestionowany, a recenzowana publikacja stanowi ukoronowanie dotychczasowych prac badawczych.

W pierwszym rozdziale monografii badaczka koncentruje się na koncepcji służby publicznej mediów w demokracji, korelacji idei wolności prasy z systemami demokratycznymi, publiczną sferą i społeczeństwem obywatelskim. Wskazuje dwa podejścia do mediów publicznych w demokracji: klasyczne i alternatywne. Klasyczne skupia się na roli instytucji medialnych, natomiast w alternatywnym autorka zawarła perspektywę systemową.

W rozdziale drugim autorka omawia rolę mediów publicznych w przestrzeni społecznej. Podejmuje rozważania nad ich misją, którą uważa za konstrukt ideowy w społeczeństwie demokratycznym. Tak pojmowana misja krystalizuje się w praktyce regulowanej przez ustalone normy. Konarska wskazuje na cztery zasadnicze perspektywy badawcze dotyczące misji: w kontekście demokracji i wartości, kulturową, rynkową i wskazującą na zmianę społeczną.

Rozdział trzeci dotyczy systemów organizacji i działania mediów publicznych w Europie. Autorka analizuje regulacje strukturalne (organizację, zarządzanie, nadzór i finanse) w dziewięciu krajach: Wielkiej Brytanii, Finlandii, Szwecji, Niemczech, Belgii, Holandii, Francji, Hiszpanii oraz Włoszech. Autorka wyselekcjonowała te kraje w oparciu o klasyfikację trzech modeli systemów medialnych Daniela Hallina i Paolo Manciniego.

Ostatni rozdział monografii to analiza podstaw funkcjonowania mediów publicznych w wybranych państwach Europy Środkowo-Wschodniej. Autorka zastosowała w przypadku tej grupy państw identyczną, co w rozdziale trzecim, metodę badawczą. Odniosła się do znanych ujęć syntetycznych systemów Europy Środkowo-Wschodniej autorstwa: Michaela Brüggemanna, Svena Engessera, Florin Büchel, Eddy Humprecht i Lai Castro oraz Zrinjki Peruško, Diny Vozab i Antoniji Čuvalo, a także Bogusławy Dobek-Ostrowskiej. Przeprowadzone analizy ukazały istotne związki pomiędzy stanem demokracji w państwie a sytuacją mediów publicznych, poziomem ich autonomii oraz funkcją społeczną. Konarska zaznacza, że nie jest możliwym wykazanie uniwersalnych rozwiązań regulacyjnych dla właściwego działania mediów publicznych. Zauważa jednak, że mechanizmy oparte na demokratycznych zasadach i wartościach są jego najlepszą gwarancją.

Książka Katarzyny Konarskiej jest pozycją, która była bardzo potrzebna na naukowym rynku wydawniczym. Wielką zaletą publikacji jest jej dokładność, rzetelność i precyzja analizy. Autorka stawia liczne diagnozy, które opiera na własnych wieloletnich badaniach. Jej książka może posłużyć jako podręcznik, ale też istotny wkład w bibliografie prac medioznawców w Polsce.